

Stiftelsen Fjelberg Prestegard

Årsberetning 2017

Fjelberg prestegard kan få pris

Se side 17

Sommarfugl anno 1884
Se side 10

Fattigfolk fra Fjelberg
Se side 14/15

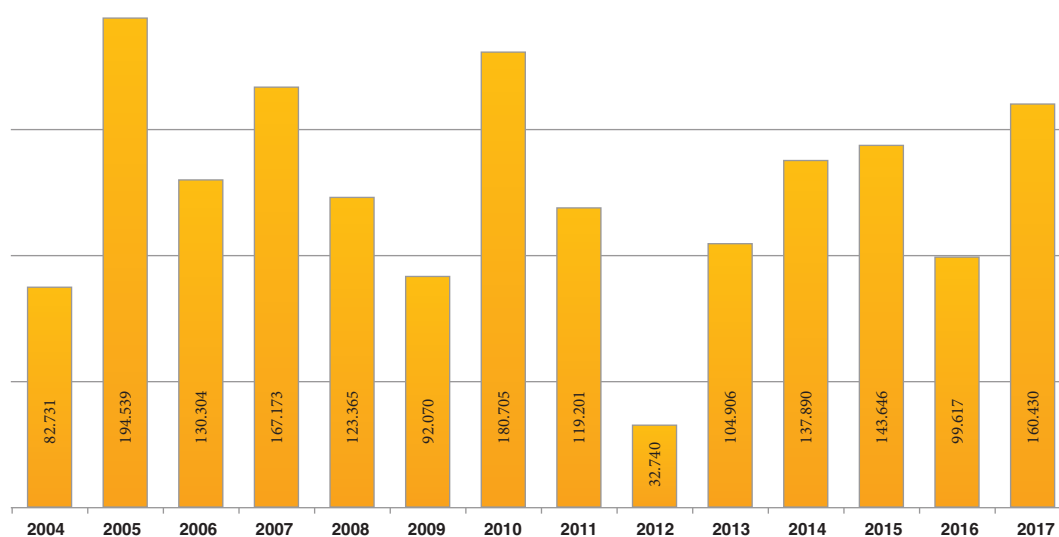
Leif Hovden sørget for godt vedlikehold i 2017

Drenering og hellelegging på vestsiden av Hovedhuset.
Grusing og rydding i Vedskjulet ble også tatt, i samarbeid med Jon og Even Landa.

Her har han klippet buksbomhekken

Egne arrangementer ga et netto-bidrag på kr. 160.430 i 2017

Fjelberg prestegard – Arrangementer 14 år 2004–2017							
År	Egne inntekter	Antall arr.	Lokale arr.	Seminarer/møter	Refugium	Besøkende	Overnattingsdøgn
2017	160.430	29	21	5	3	573	387
2016	99.617	18	9	7	2	521	297
2015	143.646	21	13	7	1	547	472
2014	137.890	32	19	12	1	828	290
2013	104.906	28	19	6	3	485	346
2012	32.740	10	5	4	1	251	216
2011	119.201	25	12	8	5	486	444
2010	180.705	22	9	8	5	550	576
2009	92.070	20	10	5	5	586	376
2008	123.365	34	23	9	2	964	350
2007	167.173	29	17	10	2	1090	560
2006	130.304	23	12	7	4	646	379
2005	194.539	41	23	14	4	1326	699
2004	82.731	40	22	12	6	1112	574
Gj.sn. 04–17	126.123	27	15	8	3	712	426

Nøkkeltall

Resultatregnskap 2017 2016 2015

Driftsinntekter	474 930	524 158	563 161
Driftskostnader	612 656	491 619	510 898
Driftsresultat	- 137 726	32 539	52 263

Resultat av finansposter	3 955	4 470	7417
Årsresultat	- 133 771	37 009	59 680

Balanse 2017 2016 2015

Anleggsmidler	1 161 380	1 161 380	1 161 380
Omløpsmidler	456 160	492 365	470 659
Eiendeler	1 617 540	1 653 745	1 632 039

Egenkapital	1 513 703	1 647 474	1 610 464
Kortsiktig gjeld	103 837	6 271	21 574

Gjeld og egenkapital	1 617 540	1 653 745	1 632 039
----------------------	-----------	-----------	-----------

I 2017 hadde vi 387 overnattingsdøgn i prestegården og 573 besøkende.

Hordaland Fylkeskommune ga i beretningsperioden et driftsbidrag på kr. 233.000 mens bidraget fra Kvinnherad kommune ble 40.000 kroner.

Bidraget fra egne arrangementer og leie utgjorde kr. 160.430 netto.

I 2017 ble det investert kr. 121.525 til restaurering.

Fylkeskommunen ga et tilskudd til restaurering av Hovedhuset på kr. 300 000 hvorav kr. 278 000 er overført til 2018.

Videre et tilskudd på kr. 48 000 til restaurering av Hovednøstet, - beløpet er overført til 2018. Regnskapet er oppgjort med et underskudd på kr. 133 771, som i det vesentlige skyldes dokumentasjon og søknad Europa Nostra Award 2018. Nominasjonen vurderes som særdeles viktig i vurderingen av prestegården som internasjonalt verneobjekt, og fremtidig økonomi. Leif Hovden har vært engasjert til restaurerings- og løpende vedlikeholdsarbeider. Marianne Nordhus har klippet gresset. Jorunn Landa har sørget for vask og sengetøy. Even Landa er tilsynshavende for Stiftelsen. Truls Grung har fungert som daglig leder og restaureringsansvarlig.

STYRETS ÅRSBERETNING 2017

Virksomhetens art og sted

Stiftelsen Fjelberg Prestegård skal foreta istandsettelse og vedlikehold av bygningene på prestegården og administrere bruken av dem. Bygningene skal istandsettes i samarbeid med representanter for Riksantikvaren og Fylkeskonservatoren i Hordaland for å bli tatt vare på i fremtiden. Bygningene skal benyttes til kirkelige, vitenskapelige, kulturelle og sosiale formål, kurs- og konferansevirksomhet, samt arrangementer for lokalbefolkningen. Stiftelsen har sekretariat hos Fortidsminneforeningen, Klostergaten 28, 5005 Bergen.

Fortsatt drift

Stiftelsen har foretatt planlagt restaurering og vedlikehold i 2017. Forutsetningen om fortsatt drift er til stede og lagt til grunn ved utarbeidelsen av årsregnskapet.

Årsregnskapet

Regnskapet for 2017 er gjort opp med et underskudd på kr. 133 771,-.

Styret anser både egenkapitalsituasjonen og likviditeten som tilfredsstillende.

Arbeidsmiljø/likestilling

Styret anser arbeidsmiljøet for tilfredsstillende. Styret har tre mannlige og et kvinnelig medlem. Det har ikke vært ulykker eller sykefravær i stiftelsen i 2017.

Ytre miljø

Stiftelsen har ingen virksomhet som påvirker det ytre miljø.

Fremtidsutsikter

Stiftelsen vil fortsette sitt aktive engasjement for utvikling av samarbeidsrelasjoner med andre kulturinstitusjoner og lokale interessegrupper.

I 2017 har styret bestått av Leif Kahrs Jæger (formann), Arne Sælen, Clara Hveem, Synnøve Solbakken og Marianne Nordhus. Petter Visted, Knut Ormhaug, Annemor Ekeland, Ingrid Handeland og Agnar Lande som vararepresentanter.

Ny oppvaskmaskin ble montert av Sindre Grønningen, Husnes Røyr.

NRK-reporter Oddgeir Øystese ledet lørdagens folkemøte på Fjelberg Prestegard. 1. april 2017, 60 tilhørere møtte frem

Frykter for øysamfunnet – stormønstring for bro

I over 50 år har innbyggerne på Fjelberg blitt lovet broforbindelse, uten at noe har skjedd. Nå er tålmodigheten slutt.

Av: Øystein Merkesvik

KVINNHHERAD: Folketallet på Fjelberg var mangedoblet lørdag ettermiddag da det ble invitert til folkemøte om en fremtidig bro til Halsnøy.

I 1965 ble bro mellom Fjelbergøy og Borgundøy prioritert politisk i Kvinnherad kommunestyre, men til tross for gjentatte løfter om brobygging gjennom årenes løp har ingen ting skjedd. Samtidig har folketallet sunket gradvis, og i dag er det kun 15 fastboende igjen på Fjelbergøy og 70 innbyggere igjen på Borgundøy.

– Dersom det blir bro vil det fortsatt bo folk her i fremtiden. Uten bro er jeg redd for at det ikke vil bli noen igjen, sier Marianne Nordhus som var initiativtaker til lørdagens folkemøte.

Til tross for at kostnadene vil være store ved etablering av Fjelbergsambandet, mener hun det er realistisk å få det til, om politikerne går inn for å redde bygdesamfunnet.

– Er det vilje så er det vei, sier hun.

– Hvor mye vil et slikt samband koste?

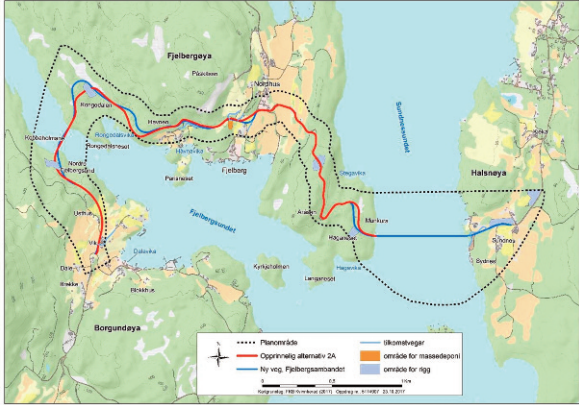
– Skal en realisere det nå, må man ha fastforbindelse til Halsnøy. Prislappen vil nok bli på noen hundre millioner, men det er ingen ting i forhold til et Hordfast-prosjekt, fastslår hun.

Delvis hentet fra Karmøy-nytt

Norconsult Oppdragsnr.: 5174907 Dokument nr.: 1 Versjon 2
Fjelbergsambandet | Forslag til regulering

4.1 Bakgrunn og val av løsning

Kvinnherad kommune ynskjer å utbetre sambandet mellom dei to Fjelbergøyane (Fjelbergøy og Borgundøy) og Halsnøy. Traseen følgjer alternativ 2A i vedteken kommunedelplan, med nokre justeringar. Detaljreguleringsplanen omfattar fast vegsamband mellom Borgundøy og Fjelbergøy, altså bru over Fjelberg Sund. Kabelferje over til Halsnøy er erstatta med ferjefri brukryssing av Sundnessundet. Bru over dette sundet har ikkje vore greidd ut tidlegare, i planarbeidet har det mellom anna vore fokus på å finna ei optimal plassering av brua.

Figur 6 Kartet syner alternative 2A i kommunedelplanen og veglinje i reguleringsplanen. Det er avvik mellom dem. Kartet syner også reguleringsplan og masseponi.

4.12.17 Takk for melding; eg stadfester at dette er motteke.

Med helsing
Anbjørn Høyvik | Konstituert seksjonsleiar
Mobil: +47 917 05 737 | Tlf: 53 48 31 00
www.kvinnherad.kommune.no |

Merknad ID: 1224 20 170006 Stifelsen Fjelberg prestegard 210/23
Fjelbergsambandet/Forslag til regulering orgnr. 977156203
Fjelberg 30.11.2017

Ref. Skildring av planforslaget s. 17

Område for masseponi, mrk. orange farge, vil skade vanntilførsel fra brønn og tankanlegg for brannsikring av kirke og prestegård

Vi viser til telefonsamtale med Anbjørn Høyvik, Kvinnherad kommune d.d.

Fjelberg prestegard er fredet.

I dalen nord for prestegården, hvor det er foreslått masseponi, har anlegget fra gammelt hatt brønn. Denne er fortsatt i bruk for både prestegården og kirken/bårehuset.

Videre ble det i samme område i 2012 gravet ned to store vanntanker som skal sikre trykkvann for brannsikring av både prestegården og kirken. Tilførselsledningene er gravet ned i dalen hvor det er foreslått masseponi. Vanntankene tjener også som reserveløsning ved stort forbruk under enkelte arrangementer.

Med hilsen Stifelsen Fjelberg prestegard
Truls Grung

Hovedhuset i nattbelysning. Foto AS

«For å kunne skrive nært og sant, må ein vera i kontakt med seg sjølv. På Fjelberg er det lett å kome dit»

Eg er Annlaug Selstø, og eg har fått kome til Fjelberg for å arbeidet med mitt romanprosjekt i dryge to veker. Skrivearbeid krev tid og rom. Mykje tid og mange rom. Mentale rom, kor underteksten kan vakne. Bli til. Få kontakt med orda. Det kan skje i draumane. Det kan skje på tur. Det kan skje på Påskeåsen, på Pikeværelset eller på biblioteket kor ein sit å stirrar på eit maleri, eller i ei data-maskin, og lyttar til fuglar og ferja. Det kan skje ved kjøkenbenken, eller i ein samtale. I dette rommet skjer det mest.

Dette rommet kjem av seg sjølv på Fjelberg og på Prestegarden. Her har eg arbeidd konsentrert, distraherert, effektivt og sakte med det eg håpar skal bli min fyrste publiserar roman.

Eg har bakgrunn som sjukepleiar og feltarbeidar. Det er

desse erfaringane eg har med meg inn i romanen. Mor mi refererte ein dag far min som snakka om ein roman som handla om livet og døden og kjærleiken. «Er det ikkje det alle romanar handlar om», svarar mor mi.

Om alle romanar handlar om dette er eg ikkje heilt sikker på, sjølv om det er lett å tenkje jo, dei gjer kanskje det? I mitt tilfelle er det i alle fall slik. I romanen min jobbar hovudpersonen som naudhjelpsarbeidar i eit afrikansk land. Der møter ho folk som svelt og er på flukt frå konflikt og matmangel. Ho opplever død og naud på kroppen. Likevel opplever ho den største nauden i seg sjølv, etter å ha rømt frå ein havarert kjærleiksrelasjon.

For å kunne skrive nært og sant, må ein vera i kontakt med

seg sjølv. På Fjelberg er det lett å kome dit. Romma her, dei mentale og fysiske gjev. Tusen takk til Fjelberg Prestegard, som har gjeve meg desse romma!

Maleriet som presten Sverre Aarseth kopierte fra Nasjonalgalleriet når han var teologi student (gitt til Stiftelsen av sønnen Asbjørn Aarseth). Du aner siluetten av forfatteren, som tar bildet (se teksten).

» Tusen takk til Fjelberg Prestegard, som har gjeve meg desse romma! »

Teambuilding 14.-15 juni. Helse Fonna er «hjemmevant» i prestegården.
 Utsagn fra deltagerne: «Det er her vi vil være...»

Lene Markhus i Helse Fonna er fotoregisør for pensjonistgruppen fra Bjoa (se side 7)

Solveig Gjerde (93) var konfirmant i Fjelberg kirke.

Pensjonistgruppe fra Bjoa:

Hei

Takk for ei fin oppleving på Fjelberg då du guida oss.

Alle var så fornøgde.

Det er eit imponerande arbeid som er lagt ned der borte.

Godt at det finst slike eldsjeler som bryr seg om at slike kulturskattar
blir teke vare på til nye generasjonar.

Så litt om gruppa frå Bjoa;

Me møtes ein torsdag føremiddag i månaden på Innbjøa bedehus.

Det er åpent for alle.

Der pratar me mykje saman medan me drikk kaffi og et nysteikte vafler.

Så har me Ord for dagen og syng saman.

Vidare har me litt hjernetrim i form av rebusar, fleip eller fakta osv.

Me har også ein liten utlodning.

Frammøte har vore mellom 14 og 22.

Turen til Fjelberg / Romsa var vår avslutningstur.

Me vil anbefale andre lag/organisasjoner å ta denne turen.

Helsing Elin Gjerde

Marta Maria Aasbø song, akkompagnert av Hans Asbjørn Aasbø på piano.

Herlaug Norenes song og spela piano i kirken. Ruth Vølstad las salme 8.

Det er kontrastfylt for Janne og meg å komme fra den frodige regnskogen i Liberia med folk som knapt har det de trenger og direkte til Fjelberg i Sunnhordland. Denne vakre øya har også sus fra harde kår i svunne tider og gir oss en sterk opplevelse av at 'et hardt klima' har sin betydning for utviklingen av et folk.

Vi ble godt mottatt av Hans Olav og Liv Tungesvik med venner, et følge av trofaste tilhengere av Misjonsalliansen som nå arbeider i 9 land. Og tenk at det hele startet med Ludvig Eriksens opphold og inspirasjon på Fjelberg som førte til etableringen av Misjonsalliansen i 1901.

Gudstjenesten i gamle Fjelberg kirke ble ledet av Jan Ove Totland. Janne Harbo Øygard talte og delte Guds Ord om den Hellige Ånd og våre erfaringer om åndens praktiske betydning i våre liv.

Etter gudstjenesten var det en opplevelse å få herlig lapskaus og flatbrød i den gamle prestegarden i

VIP rommet. Det er lenge siden vi har fått sånn mat. Truls Grung og hans medhjelpere vartet opp i beste stil og delte fra arbeidet med å få prestegarden i den stand den fremstår nå! Kort og godt imponerende!

Ettermiddagsmøtet ble trygt ledet av Hans Olav Tungesvik, og undertegnede fikk gleden av å presentere Misjonsalliansen med en spesiell fokus på arbeidet i Liberia, Vest Afrika. Liberia har en sørgelig historie og landet ligger langt tilbake i utvikling. Vi møter mange triste skjebner og et dysfunksjonelt demokrati som trenger vår støtte og medvandring i lang tid fremover.

Knut Inge og Marit Andresen Røen deltok med sang og appell til stor glede for oss alle sammen. Høydepunktet var nok fremførelsen av 'Den Hellige Stad - Jerusalem' med organist Marit Lindekleiv ved pianoet.

Takk for innsatsen du gjør for Misjonsalliansen og for din støtte slik at vi kan fortsette å gjøre en innsats der våre medmennesker ikke har det godt.

Det er med stor glede Janne og jeg ser tilbake på Fjelbergstemnet 2017, det 39. i rekken. Samtidig var det veldig trist for oss å få beskjed om at bautaen Hans Olav Tungesvik gikk bort mindre enn 14 dager etter at vi var samlet på Fjelberg.

På vegne av Misjonsalliansen ønsker vi Liv og familien alt godt og lyser fred over Hans Olav Tungesvik sitt minne.

Rune A. Øygard
Land direktør

Misjonsal Tungesviks Liv og Hans Olav Tungesvik har i alle år vært nøkkelpersoner ved Fjelbergstemnet. Det var et sjokk at Hans Olav omkom i en ulykke bare få dager etter arrangementet på Fjelberg

Kø rundt kaffebordet i Mellomstuen

Misjonsalliansen i Liberia og Sierra Leone

Misjonsalliansen arbeider i 9 land, deriblant i Liberia og Sierra Leone i Vest Afrika der Janne og Rune Øygard bor og arbeider. Formålet vårt er å bekjempe fattigdom, fremme rettferdighet og dele vår kristne tro gjennom diakonal innsats blant de mest trengende av våre medmennesker. Det er et fantastisk spennende oppdrag og et privilegium for oss å være med 'i fronten' i dette arbeidet.

I Liberia arbeider vi med utvikling av lokalsamfunn i en rekke landsbyer gjennom tre trosbaserte organisasjoner. De er spesielt utvalgte som våre samarbeidspartnere fordi de er flinke på arbeid med utdanning, rent drikkevann, hygiene og bekjempelse av seksualisert vold. I 2016 fikk vi f.eks. bidra til at ca. 11.500 mennesker fikk tilgang til rent drikkevann som ikke hadde det før.

I Liberia driver vi også en av Misjonsalliansens fire mikrofinansbanker. Vi formidler lån og opplæring til fattige mennesker som ellers ikke har tilgang til penger for å utvikle sine virksomheter. Vi ser at dette skaper nye arbeidsplasser og flere barn går på skole fordi foreldrene har råd til å betale skolepenger.

Rune A. Øygard
Monrovia 1. Juli 2017

Sommarfugl

anno 1884

Siste helga i august fekk me innta prestegarden som prestefolk igjen. Sjølv om me etter kvart er blitt kjende i huset etter ulike opphald, kjenner me framleis på respekt for alt arbeidet som er lagt ned for å halda anlegget i stand, når me stig inn. Og tanken går til prestefamiliar som budde her under andre vilkår til andre tider.

Fjelberg prestegard skal vera eit refugium, ein plass å bli inspirert til å skriva og mala. Sånn sett var det ei flott ramme rundt utstillinga av maleri og presentasjon av bøkene mine under kyrkjekaffien på søndagen. Maleria hadde Jan Ove ein heil jobb med å bera opp frå båten som låg trygt fortøyd ved kaia. Eit par av bilda hadde sjølvsgatt prestegarden som motiv.

Neste boka mi skulle snart i trykken. Berre nokre justeringar stod att. Eg hadde manuset med meg for å ta ein siste gjennomgang. Boka heiter «Håp» og hand-

lar om sommarfuglen som symbol på oppstoda og det kristne håpet. Eg hadde skrive at sommarfuglen var å finna på støypejernskrossar frå 1800-talet, men hadde ikkje sett slike sjølv nokon gong. Eit Google-søk hadde stadfesta at det var slik; det fantest både krossar med sommarfugl på veg ut av kokongen og krossar med berre sommarfugl. Det fekk vera dokumentasjon god nok, hadde eg tenkt, og tok krossane med i boka.

Så står eg og ser ut vindaugnet på kjøkenet i prestegarden. Og får sjå ein jernkross på gravplassen. Eg går ut for å sjå nærare på han. Når eg kjem heilt bort ser eg at det ikkje er nokon sommarfugl på han. Eg blir litt skuffa. Eg må erkjenne det. Men kva var vel sjansen for at det skulle vera sommarfugl på den eine krossen som stod på første gravplassen eg var på etter at manuset var ferdigskrive?

Eg går nærare. Og ser: Det er ikkje ein kross, det er to. Dei er sette opp mot kvarande så dei ser ut som ein på avstand. Eg går rundt for å sjå på den bakerste krossen. Kva ser eg? Ein sommar-

Velkommen innom i Fjelberg prestegard,
laurdag og sundag.

Marit Elisebet har utstilling heile laurdag.

Sundag er det gudsteneste kl.11

med kyrkjekaffi og utstilling etterpå.

Helsing

Marit Elisebet og Jan Ove Totland

fugl! På eit gravminne frå 1884.

Fjelberg prestegard skal gi inspirasjon til forfattarar. Kvalitetsikring av kjelder høyrer ikkje så fint ut, men er vel så viktig når ein formidlar tradisjon og historie. Så Fjelberg prestegard gjorde jobben sin.

Etter gudstenesta på søndag ønskte me velkommen til kyrkjekaffi. Drøsen gjekk godt, berre når organist Eva Megyesi varta opp med flott pianospel, fekk koppen kvila på fatet. Før me pakka saman og drog heimover i nydeleg kveldssol, hadde kaffi og kaker blitt servert til rundt 40 gjester i nostalgiske rammer som så absolutt framleis var funksjonelle til slik bruk.

Marit Elisebet Høines Totland

Organist Eva Megyesi spilte i Almue-
stova.

Samling bygdebok- forfattere og arkivarer fra Statsarkivet

Øverst f.v.

Bygdebokforfatterne Kenneth Bratland (Åsane og Røldal), Frode Fyllingsnes (Karmøy og Sund) og Arvid Skogseth (Fedje, Austrheim, Lindås og Sund).
Fra Statsarkivet Marianne Herfindal Johannessen og Cecilie Skaug Knoph.

Steinerskolens Botanikkuke

for 24.gang: 6.–13. juni

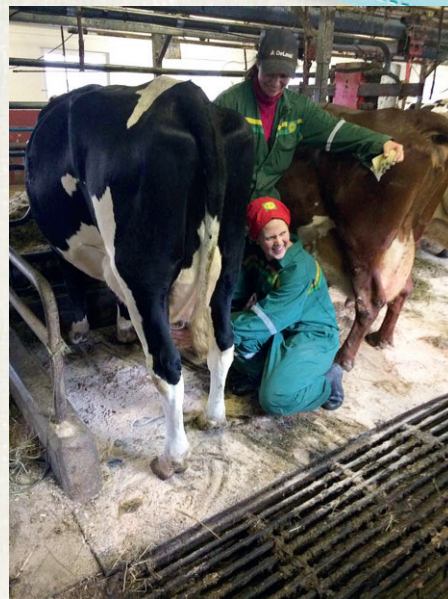

Åsane gårds- og friluftsbarnehage

på personaltur til Fjelberg

Helga 08.-10. september 2017 vart innbyggjartalet på Fjelberg nesten dubla då 12 tilsette i Åsane gårds- og friluftsbarnehage reiste der på personaltur. Me hadde blitt invitert av Marianne Nordhus, tidlegare tilsett i barnehagen, om å få kome på besøk og lære litt meir om gardsarbeid. Dette var noko me ikkje kunne takke nei til. Etter nokre timar på hurtigbåten ankom me Fjelberg, og vart innlosjert av Marianne på flotte rom på den ærverdige prestegarden nær kaien.

Etter ein god frukost laurdag morgon gjekk me opp til garden til Marianne for å få ei lita omvisning. Der traff me også bror og far hennar, og me bestemte kven som skulle gjere kva av arbeidsoppgåvene. Det var nok av gardsarbeid å ta seg til: kyrene trengte stell, kalvane trengte mjølk, ein del ender skulle slaktast, åkeren trengte å lukast for ugras, mykje ved skulle løast og hjula på traktoren skulle skiftast.

Alle fekk utdelt kvar sin Felleskjøpet-caps, og med friskt pågangs-

mot satte me i gong med arbeidsoppgåvene. Timane gjekk fort, og etterkvart som ein vart ferdig med løying av ved og luking i åker, så rullerte ein på arbeidsoppgåvene.

Sidan det var mange ender som skulle slaktast fekk alle som ville, prøve seg på heile prosessen, frå å hogge av hovudet, til å flå dyret og skjære kjøtet i fileter. Me fekk heile tida god hjelp og veiledning av bror til Marianne. Etter ein god lunsj nede i hagen ved prestegarden, så var det tid for mjølking, der fleire fekk

prøve det på «gamlemåten» til stor suksess!

Laurdag kveld var det det sosiale som stod i fokus med felles grilling nede på kaien, der me også fekk smaka på andekjøtet som vart slakta tidlegare på dagen. Etter felles frukost på sundagen så tok me hurtigbåten attende til Bergen med ny kunnskap i bagasjen. Takk for at me vart så godt tatt i mot, det var ei flott helg i nydelege omgjevningar.

Kjetil Helle

FJELBERG: Fjelberg kirke og prestegård. Over sundet skimtes Borgundøy. Fjelberg prestegård er i dag fredet og drives som en stiftelse.

FOTO: MARIANNE HERFINDAL JOHANNESSEN

FATTIGKOMMISSJONEN // – I Sunnhordland var det stor motstand blant allmuen mot å innrette fattigomsorgen etter loven som kom i 1755, men ikke i Fjelberg. Der fikk de fattige sko, klær eller likkister.

Fattigfolk fra Fjelberg

Den første fattigloven for Vestlandet kom i 1755 og het forordning om «Betleres Affskaffelse og de Fattiges Underholdning i Bergen Bye og Stift». Den ga påbud om at det i alle prestegjeld skulle opprettes en egen fattigkommisjon som skulle hjelpe de fattige og bli kvitt tiggingen. De lokale sokneprestene skulle være formann i fattigkommisjonen, slik at i praksis skulle hver prestegård være fortidens NAV-kontor.

Skatter i arkivene

Overfattigkommisjonen i Bergen skulle sørge for byens fattige og dessuten føre tilsyn med de mange fattigkommisjonene i Hordaland og Sogn og Fjordane. Fattigkommisjonene skulle føre en protokoll der både fattigkassens inntekter og utgifter skulle føres. I disse protokollene får vi ikke bare vite hvordan fattigkassen fikk sine inntekter, men også vite hvem de fattige var, hvor-

for de var fattige og hvordan de fikk hjelp. Dette er gull for alle som er interessert i slektsgransking, sosialhistorie eller lokalhistorie.

«Opsetzighed blant almuen»

I flere av prestegjeldene i Sunnhordland var veldig stor motstand eller «opsetzighed» blant allmuen, mot å innføre lovens bestemmelser. I disse prestegjeldene ville man heller at alt skulle være slik det hadde vært: at de fattige skulle gå omkring å tigge. Den nye loven påbød at de fattige skulle settes i legd der de bodde et visst antall uker på hvert sted.

Det gikk også falske rykter om at stiftamtmann Cicignon hadde tillatt at de fattige kunne gå rundt å tigge. Stord og Tysnes var aller verst. I Tysnes ble ikke fattigvesenet organisert etter loven av 1755 før etter dom i 1837, og da Stord ble påbudt å gjøre dette søkte de om utsettelse selv om det da var gått 80 år siden loven kom!

LANGKIRKE: Fjelberg kirke er en langkirke fra 1722 som står på selve Fjelbergøy, like ved er den fredede prestegården og kirkegården. Fattigloven fra 1755 skulle publiseres to ganger årlig fra prekestolen i kirken.

FOTO OG UTLÅN: STATSARKIVET I BERGEN

TIL DE FATTIGE: Dette utsnittet viser hvilke utgifter Fjelberg fattigkasse hadde i 1758. Her kan du selv se hvem som fikk et skjørt, en skjorte, et par sko, sokker eller votter.

FOTO OG UTLÅN: STATSARKIVET I BERGEN

FATTIGKOMMISSJONEN: Siste side av listen over fattige som ble satt i legd i Fjelberg prestegjeld har underskriftene og seglene til medlemmene i Fjelberg fattigkommissjon. Øverst sogneprest Dithmar Kahrs og fogd Juels ansatte.

FOTO OG UTLÅN: STATSARKIVET I BERGEN

Kilder:

Arkivet etter Fjelberg sokneprestembete, Statsarkivet i Bergen Bente Kopperdal og Marianne Herfindal Johannessen: «Dei fattige i kjeldene» i «Fattigfolk i Bergen stift 1755–2005», utgitt 2005.

Fattige fra Fjelberg

De siste årene har det dukket opp noen fattigprotokoller fra Sunnhordland: Kvinnherad, Skånevik, Finnås og nå aller sist Fjelberg. Jeg har undersøkt både denne fattigprotokollen som starter i 1756 og prestearkivet fra Fjelberg. Den gang omfattet Fjelberg prestegjeld fire kirkesokn, Fjelberg, Eid, Ølen og Vikebygd.

Oversikten over fattiglemmene viser at det fantes 53 fattige, de fleste var gamle, svake og sengeliggende. Noen av dem var uføre eller manglet forstandsevner og noen få ble også omtalt som «rasende» (sinnslidende).

I selve Fjelberg sokn var det ti fattige, blant dem Dordj Hollet som var så «bedervet af Blodverck» at hun ikke kunne ernære seg. Hun ble satt i legd på Fjelbergøy og Borgundøy og skulle etter legdsinndelingen måtte flytte syv ganger i løpet av et kalenderår. Denne flyttingen slapp hun unna siden fattigkassen i 1756 bevilget penger til å lage likkiste til henne.

I Ølen sogn var det 22 fattige. En av dem, Ingebor Killesvig, var halt og vanfør. Hun var blant de heldige som hadde en sviger-sønn hun fikk bo hos hele året.

I Vikebygd sokn fantes det 11 fattige, blant dem Anne Schomager, som var «meget aldrende og svag». Hun skulle ha bodd på fem ulike steder i Vikebygd, men hadde «løbt udenom lægden» og døde på gårdsen Dale i Fjelberg Kyndelsmessedag.

I Eid sokn fantes ni fattige, en av dem var Zidselle Orning, som var et «Svagt, gammelt og Sengeliggende Menniske». Hun skulle bo fem ulike steder, men døde før fastelaven.

«Protocol, Liig-kiste og skoe»

Det første året fattigkommissjonen var i drift kom det totalt inn 18 riksdaler, 1 mark og 12 skilling til fattigkassen. Halvparten kom fra innsamlende midler i kirkenes fattigbøsser, mens resten var be-

talt av de kondisjonerte det vil si presten, klokkeren, fogden og gjestgiverne.

Den største utgiften var å kjøpe fattigprotokollen som kostet 1 riksdaler 3 mark og 12 skilling. I Fjelberg fantes ikke noen som kunne lage en «Dirck-fri Laase» til fattigkasse. Fattigkommissjonen fikk derfor overta en jernbeslått rund bomme med lås fra presten, Ditmar Kahrs, mot at han fikk tilbake den riksdaleren han selv hadde betalt for den.

De fire husmennene som skulle være bygdevektore som holdt Fjelberg fri for tigere og omstreifere fikk ingen lønn, siden allmuen hadde lovet å ordne dette selv. Det gikk imidlertid med to mark for å lage Liig-kiste til den afdøde fattige Dordj Hollet.

Den samlede utgiften for 1756 var derfor bare på 2 riksdaler, 5 mark og 12 skilling. Året etter kom det til nye inntektskilder fordi Thor Kaate måtte betale bot siden han hadde ytret ukvemsord til Anne Hauge. Siden fattigkassen i 1757 ikke hadde noen utgifter økte kassa-beholdningen til 38 riksdaler.

I 1758 ble det samlet inn ytterligere 26 riksdaler og dette var det første året at noen av de fattige fikk nyte godt av fattigkassen. Dette året ble det nemlig brukt totalt 13 riksdaler 2 mark og 9 skilling.

Disse pengene ble brukt til å skaffe et par sko til ni fattige deriblant Tørres Ud-bioe og Johanne Svendsbøe. En del andre fattige fikk et skjørt, en skjorte, en trøye eller et par sokker eller votter. Selv etter denne utdelingen vokste fattigkassens beholdning litt år for år. I årene som følger kan vi se at fattigkassen fortsatte å skaffe de fattige nødvendige klær, sko og likkister etter hvert som de falt fra.

Har du lyst å se nærmere på de fattige på 1700-tallet så finnes de i prestearkivet og i arkivet etter Overfattigkommissjonen i Bergen.

Marianne Herfindal Johannessen er historiker og arkivar ved Statsarkivet i Bergen.

Publisert i Bergens Tidende 3. juni

«Kortreist» tømmer fra
Landa-skogen ble til plank.
Jan Chr. Jespersen hadde
kontroll på saken.

Bærebjelke for sperr i Hovedhuset må avstives

Det store restaureringsprosjektet

Fjelberg prestegard kan få pris

GODT BESØKT: Mange små og store arrangement har gått av stabelen i kultursenteret Fjelberg prestegard. Her frå eit folkemøte i vår. (Arkivfoto).

Europa Nostra Award er ein EU-pris som kvart år vert tildelt forvaltarar av særmerkte kulturminne. Neste år kan det bli Stiftelsen Fjelberg prestegard sin tur.

TRUDE AARSAND
trude@kvinnheringen.no

Dersom Fortidsminneforeningen får det som den vil, kan det neste år bli Fjelberg prestegard som får ein gjæv Europa Nostra-pris (EN). Fortidsminneforeningen har søkt om dette i kategori 3, som gjeld kulturminne der det er gjort spesiell innsats over lang tid for å ta vare på og styrka eit viktig kulturminne.

Isøknaden vert det lagt vekt på arbeidet Stiftelsen Fjelberg prestegard har gjort både med restaurering og drift gjennom mange år. Staden er blitt eit kultursenter som både private og det offentlege brukar til ulike arrangement, det vere seg slektsstemne, seminar, konsertar eller utstillingar. Det er også ein mogleg arbeidsstad for bildande kunstnarar, forfattarar, musikarar og andre.

Prestegarden har 27 sengeplassar og plass til å dekkja bord for inntil 40 personar. I fjor vart det registrert 521 besøkjande og 297 overnattingsdøgn. I år har ein alt passert tala frå i fjor. Kronåret var 2005, med 1.326 besøkjande og 699 overnattningar.

Til den freda prestegarden høyrer i alt ni bygningar med stort og smått. Den eldste delen er «Almuestova» i hovudhuset, som truleg skriv seg frå midten av 1600-talet. Dei andre bygningane er frå 1700- og 1800-talet.

Fram til 2017 er det investert rundt 8 millionar kroner i anlegget. Restaureringsarbeid har føregått kontinuerleg sidan 1983.

– Kor mange dugnadstimar som er

lagde ned kan vi vanskeleg fastslå, men resultatet er vi stolte over. Stiftelsen har ikkje òg krone i gjeld, fortel stiftingsleiar Truls Grung.

Grung er glad for at Fortidsminneforeningen ser på Fjelberg prestegard som ein verdig kandidat til EN-prisen.

– Ei utmerking frå Europa Nostra vil sjølvsagt bety svært mykje for det vidare arbeidet. Men anbefalingane i seg sjølve gjer òg godt, og tilseier at samfunnet har forplikta seg til å ta vare på Fjelberg prestegard, seier han.

Som vedlegg til søknaden om denne høghengjande EN-prisen ligg anbefalingar frå Kvinnherad kommune ved ordføraren, Hordaland fylkeskommune og biskopen i Bjørgvin.

Workshop Kunsthøgskolen

Kunst- og designhøgskolen i Bergen
Bergen Academy of Art and Design

Vi er 8 studerende (fra Khib og Khio) der sammen gerne vil gøre et kunstnerisk/filosofisk forsøg som, i alt sin simpelthed, går ud på, at vi sammen vil arbejde og vise kunst for hverandre – men i stilhed.

Med projektet håber vi at kunne få en dybere forståelse af hvordan sprog påvirker virkeligheden omkring os og ikke mindst vores oplevelse af kunst og kunstnerisk praksis. (Sara Fredrikka Svensson)

Vores ophold på Fjelberg prestegård har været en fantastisk oplevelse, som vi alle fik meget ud af på hver vor måde. Vi fik alle dyb ro til at koncentrere os om at udvikle vores individuelle projekter, som senere har taget form i en broget mængde af udtryk. Vi har alle fået kendskab til en ny metode til at udvikle værker, som vi vil have gavn af på lang sigt.

Dagene foregik i et fast forløb med morgenvækning, frokost, lunch, middag og aftenmøde, hvor der vist udvalgte værker og materiale fra vores forskellige projekter. Hver gang der skete noget, markeredes det ved, at der blev ringet på en skål. Det var frivilligt, om man ville deltage i de fastlagte begivenheder. Rutinen gjorde det let at omgås, og få tingene til at fungere

uden kommunikation. Dagene forløb som en stille koreografi, og spisning og søvn blev en rytme.

I løbet af dagene oplevede vi en anderledes sansning af stedet. Nye ting fik lov at træde frem, fx blev lyde, fra især huset, meget tydelige. Både når vi bevægede os rundt i dets rum og gange, men også huset i sig selv når det påvirkedes af vinden og vejret.

Også lugte fik lov at træde anderledes og stærkere frem, end vi har indtryk af at de gør til daglig. Duften af te, de gamle møbler og regnen står skarpt i erindringen af stedet, og var med til at gøre huset levende for os.

Huset blev på den måde en karakter i blandt os, som vi var nødt til hver i især at finde vores måde at omgås.

En reagerede ved at stænge sig inde på sit rum, og sås stort ikke resten af dagene. De fleste reagerede ved hele tiden at flytte på sig og bruge huset meget aktivt. Små arbejds-stationer opstod og forsvandt, rundt i husets rum og kroge. Det blev en slags samtale. Der var også flere der gik lange ture på øen.

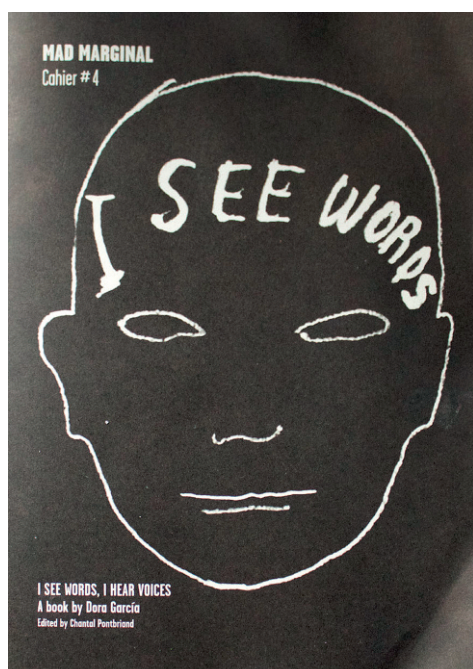
På sidste side har jeg lavet en skitse der viser vores bevægelser i huset.

Vi takker for at vi fik lov at låne jeres smukke prestegård. Vi var helt overvældede da vi ankom og så, hvor smukt der var.

Tusind tak ! Det har været en fantastisk oplevelse !

Kh

Sarah, Sanna, Vilde, Lasse og Maja

Her er Vilde i gang med at arbejde med forskellige tekstiler, tekst og brikvævning.

- Pilgrimstur -

5.-6. august

Bømlo – Etne – Skånevik – Fjelberg – Halsnøy – Moster

Laurdag 5. august var det igjen duka for pilgrimstur i Sunnhordland. Fyrste etappe på turen var med bil frå Bømlo til Stødle kyrkje i Etne.

I Stødle kyrkje fekk me høyra om historia til kyrkja godt fortalt av Tore Harbor. Me starta samlinga med song av Ragnhild Hanssen. Malen (med bøner, tekstlesing og salmesong) for samlingane me hadde på pilgrimsturen står i den Norske salmeboka frå 2013.

Vidare gjekk turen langs den gamle postvegen frå Etne til Skånevik. Det var mykje regn, men lite vind på turen. Nokre fant turen lett heile vegen, andre hadde utfordringar på vei opp eller på veg ned til Skånevik, men alle kom seg til Skånevik.

Vel framme i Skånevik vart me møtt av John Magne Sørensen og Trygve Søvold som frakta oss vidare med båtane sine. Det var godt å setja seg i båtane, i roleg sjø, til neste mål for turen, Fjelberg gamle prestegard. Det var godt å komma inn i prestegarden der det var fyrt opp i grua. Det smakte og godt med middag etter ein heil dag i frisk luft! Seinare hadde me samling i ei av dei ærverdige gamle stovene på prestegarden. På denne samlinga var me så heldige å få besøk av prost Svein Arne Theodorsen som kom med ei helsing, og song og trekkspel-musikk av John Magne Sørensen.

Søndag starta me dagen med samling før frukost og avreise. No tok båtane oss med til Halsnøy

kloster. På turen frå Fjelberg til Halsnøy me fekk kjenna på litt uroleg sjø. Etter besøket på Halsnøy gjekk turen vidare til Moster amfi.

På Moster vart me tekne i mot med flott song i gamle Moster kyrkje. Turen vart avslutta med felles middag(vikingsodd) i Moster amfi. Det gjorde godt med noko varmt etter turen på sjøen i vått ver.

Me håpar pilgrimsturen turen har vore ei reise for fellesskap, for kultur og natur, for å oppleva sterke og svake sider med sjølv, og «der den ytre vandringa kan vera eit symbol på den indre vandringa mot Gud»(Norsk Salmebok 2013).

Tusen takk til deltakarar, til de som køyrte oss, les tekstar og dikt, fortalte, preika, song, laga mat og frakta oss med båtar!

Den gamle postvegen mellom Etne og Skånevik hadde utfordringar

Bak stiftelsen Fjelberg Prestegard står:

FORENINGEN TIL NORSKE FORTIDSMINNESMERKERS BEVARING • FJELBERG BYGDALAG
KVINNHERAD KOMMUNE • HORDALAND FYLKESKOMMUNE

Adresse: Stiftelsen Fjelberg prestegard, 5459 Fjelberg • e-post: truls.grung@kraemmerhuset.no • www.fjelbergprestegard.no